

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА IV ◊ БРОЈ 50 ◊ 25. ЈАНУАР 1975.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ПЕДЕСЕТИ БРОЈ

ОВО ЈЕ ПЕДЕСЕТИ БРОЈ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“. Без сумње, скроман јубилеј, али вриједан пажње.

И летимичан преглед свих тих бројева листа показаће да је он успјешно остварио своју мисију и оправдао повјерене, јер је као орган Социјалистичког савеза општине био политички ангажован, довољно актуелан и досљедан у остваривању задатака и курса Савеза комуниста Југославије.

Појавио се и дјеловао у периоду веома значајних догађаја у нашој земљи: до доношења и спровођења Писма Предсједника Тита и Извршног бироа Централног комитета СК Југославије, у времену усвајања нових устава, избора, одржавања VI конгреса Савеза комуниста Црне Горе и X конгреса СК Југославије, затим у периоду вишемесечне политичке активности на формирању и конституисању самоуправних интересних заједница. О свим овим важним акцијама, примијењеним на наше прилике, писале су „Приморске новине“, информисале, указивале, осуђивале разне негативне појаве, залагале се за оживотворење Писма, Устава СФРЈ и конгресних резолуција. Једном ријечју, биле су саставни дио оних снага у општини, које су се безрезервно бориле за социјалистичке самоуправне односе и одлучујући утицај радничке класе у свим доменима друштвено-економског и политичког живота у земљи.

Поред написа ове садржине, лист је повремено доносио и прилоге о појединим заслужним личностима, као и значајним догађајима из ближе и

даље прошlosti овог краja.

Кад су пет-шест другова — ентузијаста из редакције издали, у не баш завидним условима, неколико првих бројева, у којима су се, нормално, испољиле све трешке почетништва, многи су тада, читајући их, вртјели главом, проричући листу кратак живот.

Десило се обрнуто: из броја у број радио се на садржајном обогањивању листа, његовом бољем техничком изгледу и чинјени напори да се направи интересантнијим.

Свјесни смо да лист има још недостатака и мањковости (у којем листу их нема!), али је једно сигурно: сада је то, заиста, права новина. Као таква, она се, у неку руку, наметнула читаоцима, а они је прихватили зато што је добра, разноврсна и актуелна. И, разумљиво, што је наша, будванска.

Убудуће, знатно више него досад, „Приморске новине“ треба да се ангажују нарочито на проблемима из дјелатности основних организација уједињеног рада, делегација, мјесних заједница, да критички прате функционисање делегатског система, у првом реду у вијећима Скупштине општине и у скупштинама самоуправних интересних заједница, да досљедним ставом доприносе умањивању и превазилажењу социјалних разлика, као и да се одлучно боре против свих видова злоупотребе и узурпације права радних људи и грађана.

Региструјући овај скромни јубилеј, честитамо „Приморским новинама“ и поручимо:

„Само храбро и — напријед!“
Милован Пајковић

СА ТРАСЕ ПУТА ЦЕТИЊЕ — БРАЈИЋИ

ЛОВЂЕН СЕ ПРИБЛИЖАВА МОРУ

СТУДЕНО ЈАНУАРСКО ЈУТРО. Мраз штипа за руке и образ, а слана прекрила камењар. Најазимо се на старом путу који води од Будве према Цетињу, негде иза Обзочице, у планини. Зује компресори и булдожери, а радници се довикују — треба „надвикати“ машине. Око пута су многе ватре — једни се грију, док се не изврши смјена на бушилици, камиону, булдожеру...

Умјесто досадашњег пута, дугог око 35 километара, који је био један од најлошијих у Црној Гори, Цетиње и Будву ће повезивати широка асфалтна трaka. Умјесто сата неудобне вожње, новом честом стизање се за дводесетак минута. Траса од Цетиња до Брајића биће знатно краћа. Пробиће се тунели „израсти“ наспири, нестаће опасних кривина. Брајићке серпентине, које су „прогутале“ много живота, биће знатно мање и блаже.

Душан Адић, вршилац дужности директара градње на Цетињу, предводи екипу која „напада“ дионицу од Цетиња до Брајића дугу око 12 километара.

— Сада се изводе земљани радови — каже он — бушење усјека и израда наспири. На градилишту је тренутно 130 радника и преко 80 одјето механизације. У сезони ћемо повећати број радника на 350, јер ова дионица мора бити завршена до краја године, па се због тога и ради у двије смјене.

Адић и његова екипа су из „Партизанског пута“, предузећа које је овај посао уговорило за 45.928.020 динара, што је за око шисет процената испод предрачунске вриједности. Очигледно, предузећу је било стало да добије ову трасу.

Пут доноси много за обје комуне. Туристи, читаве ријеке аутомобила, хрлиће ка Цетињу — Бильбарди, споменицима и Ловћену. Свако које чуо за град под Орловим кршем зажељеће да га посјети. Угоститељи ће проширити капацитете, градити нове објekte. Јер, за двије године, до када се рачуна да пут буде завршен, Цетиње ће постати туристички град. На видику су нови дани за цетињске фабрике — сировине ће брже стизати у „Обод“ и „Кошту“... Камиони цетињске „Бојане“ пеће под теретом морати да прореду по два или више сати да би дошли до Цетиња.

На усјеку се ради без одмора. Виђе тако цијеле зи-

ме, рекоше нам, иако су услови за рад веома тешки. Цетињани су љубазни према радницима. Побринули су се за њихов смјештај, како би се пристојно одмарали послиje напорног рада.

— Има 23 године како сам на путевима широм Југославије — истиче Живко Обрадовић, који је дошао из Шапца — али никадје нисам имао бољи смјештај. Станујемо у „Гранду“, храна је одлична, а плате су нам добре. Зато тако и радимо.

Крећемо према Будви до које морамо да се возимо више од пола часа. Јер, свака кривина — вреба, пут је узан и залеђен. Виђе тако све до краја наредне године, када ће широка трaka приближити море планини, када ће се Ловћен наћи Будви изнад крова. А за тај дан не живе само Цетињани. Радују му се и Будвани за које ће он дosta значити.

— Биће то изванредна допуна онога што Будва сада нуди госту — каже Станко Гиговић, предсједник Извршног одбора Скупштине општине Будва. — Културно-историјски споменици Цетиња су нешто што ће за жељети да види сваки гост. Да сада смо се устручавали да то рекламирамо, јер знали смо да ће се мало ко усудити да иде старим путем до Цетиња.

Саво Греговић

Стари пут Будва — Цетиње

УЗ 51-ГОДИШЊИЦУ СМРТИ ТВОРЦА ВЕЛИКОГ ОКТОБРА

ЛЕЊИНОВ КАБИНЕТ

ПОВОДОМ ЛЕЊИНОВЕ СМРТИ, 21. јануара 1924. године, Централни комитет СКП (б) издао је саопштење, у коме је, између осталог, стајало:

„Умро је човјек под
чијим је борбеним вођ-
ством наша Партија, оба-
вијена димом барута, раз-
звила моћном руком пр-
вено заставу Октобра ши-
ром земље, збрисала от-
пор непријатеља, учвр-
стила трајну владавину
радних људи у бившој
царској Русији. Умро је
оснивач Комунистичке
интернационале — вођа
свјетског комунизма, љуб-
ав и понос међународног
пролетаријата, застава у-
гњетених народа Истока,
глава радничке диктату-
ре у Русији“.

Лењинов кабинет је, за-
право један обични радни
кутак. Укусно и скромно
намјештен. Утисак је да ни
једна стварчица у њему није
сувишина. Све има своју фун-
кцију. Ништа у њему није
декоративно. А све је уку-
сно. Једном ријечју — атмо-
сфера је таква да човјек
пожали што не може да сје-
дне за радни сто и почне да
ради.

Млада дјевојка — водич њежним гласом оживљавала је успомене на Лењина. Као да се плаши да не поремети тишину која узбуђује, која наговијештава долазак Владимира Илича. Да, знамо до ста о његовом животу и борбеном путу, али овај радни кабинет има за сваког посјетиоца посебну причу.

— Можда вам ове четириштеперике изгледају као украсе уз електрично освјетљење. Али, не. То је само његовашаља да ни тренутак не изгуби, јер свијетло се је тада често гасило и палило.

Ово објашњење нас је мало и наљутило, поготову ако је дјевојка — водич у најшим очима видјела, макар само за тренутак, нешто што није оно што је Лењин у нама.

Крај радног стола налази се приручна библиотека с литератуrom на три стране језика: француском, њемачком и енглеском.

— Иначе, Лењин се слу-
жио још и са пољским, латин-
ским и грчким. Посљедњих

— Неко од његових пријатеља оцијепио је тај напи-рић као драгу успомену на свога друга или учитеља.

Можда је тај неко нестао. Јер, сигурни смо, вра-

читељу. Руско-бугарског речника није било па је Лењин учио бугарски службени се звањем француског језика.

На Лењиновом радном столу и данас се налази уџиџац с његовим последњим

стола. Јер, сплурни смо, вратио би тај 21 папираш јануарског календара 1924. године с Лењиновог радног стола. Можда је боље овако. Прича овог кабинета обогаћена је још једном љубављу према Лењину.

Ето, то је прича скромног радног кабинета у дворцу на

затим обичне маказице, сасвим обичан нож за папир, телефонски именик, а на зиду слика Маркса и совјетског револуционара Халтурина.

Ето, то је Лењинов радни кабинет. Прича о њему је, међутим, много богатија.

Дирнуло нас је да смо у овом кабинету нашли и спомен на нашу земљу: у једној од витрина, на упадљивом мјесту, налази се географска карта Југославије.

У близини је и слика

Узбудило нас је и сазнање да се ствари налазе управо онако како их је Ленин оставио када је једног децембарског дана, прије много година, посљедњи пут сједио за радним столом, да би, одмах потом, пошао право у болесничку постельју.

Дани одмора Владимира Илича били су малобројни, готово симболични. Кабинет и о томе прича увјерљивим језиком:

На изласку из кабинета пред Маузолејем стајала је километарска колона људи која је заплала тамо дубље од Црвеног трга. Кишило је. Водич је понудио групи странаца да уђу преко реда у Маузолеј: у оваквим приликама, такав је обичај. Устала и киша је све јаче падала. Ипак, они су стали у ред са свим позади.

Др Зоран Лакић

Др Зоран Лакић

Смоуправљање као доследба и стваралачка апликација марксистичке филозофије претпоставља јесеног актера-самоуправљача, бор тога је код нас марксистичко образовање првог разредног реда у центру револуционарног друштвеног живота. Према ставу и Резолуцији Десетог конгреса СКЈ, марксистичко образовање представља незаобидан императив самоуправне алате наше револуционарног извјештака. У том смислу је друго што на Десетом конгресу ређено: „Идејно-политичко образовање је лична потреба и друштвена обавеза сваког члана СКЈ“. Ово је битка претпоставка за реализацију агенција.

друштва. Оно у себи укључује и непомирљиву борбу против свих тенденција непријатељски расположених према самоуправном социјализму.

Наша самоуправна социјалистичка оријентација пољаши објеката концепта историјског материјализма према коме су радне масе основни фактор историјског развоја уопште и социјализма посебно. Пошло се од тога да се радничкој класи која грађује бољи свет ће дају самоуправни институције које ће не само узнати њену првостручну стваралачку улогу него јој и омогућити да сама управља револуцијом и процесима своје историјске мисије и да при томе може мjerити корисност и штете

тност присуства одређених фактора. За такав задатак потребно је стручно знање и општи образовање са марксистичким погледима на живот и свијет.

Самоуправљање је суштински најдубљи процес револуцијских промјена који води истинској еманципацији радничке класе и ослобођењу рада. Но, та се не догађа праволинијски без застоја. Јер, револуција се остварује као прелажење квалитета у нове квалитетне про-

Марксистичко образовање није само упознавање и прихватање револуционарне законитости дијаделтичког кретања

Марксистичко образовање самоуправљача

шљено припремају и онда се прелази у одлучну реализацију. Након промјене долази до обрећене фазе дозријевања и еволуције за нове квалитетне промјене. Ово значи да марксистичко схватање револуције никакав не подноси захтјеве за које ситуација није сазрела са свим овим претпоставкама. Оно увијек и паково поставља питање разборитости сваке акције у импулзу што потпунијег успјеха револуције и захтјева максимално улагanje напора зарађеног у новог и прогресивнијег од окопа, што је стваралачком праксом, а не хранитељском.

век превазиђено.

Била би илузија мислити да дозиђевање за нове квалитетне промјене наступа само по себи. Напротив, свесну револуцију најпре акцију треба уредсредити па то да постојеће стање ствари чим прије сазрије и постане ви на дневни ред неодложан затхјев за радикално мијења и постојећег. Ово доказује да је марксизму иманентна промјена достигнутог, постојећег у име новог, бољег и сваренијег.

Марксистичка теорија даје сваком радном човјеку солидну основу за размишљање и стварање паралочку акцију која мора променити стварност, државити

законитости. Што је она дубље и темељитија, то је бољи избор могућности и плоднија пракса. Будући да наша спознаја не може бити потпунa нити апсолутна, то се и процес нашег обrazовања поставља као незварши и континуитет. У том смислу и треба сматрати марксистичким образованим самоизразом.

анализирају супротности између рада и капитала, Маркс је дошао до закључка да су разници онај класа која је истог пријски позвана и предодређена да изврши „друштвени препро-род“ у правцу остварења социјализма, у коме не буди битно еманциповани у хуманом смислу. „Главла те еманципације је филозофија, а њено среће проле-таријат“. Ово значи да је крајни циљ марксистичке филозофије битна измјена производног и друштвених односа међу љу-дима у смислу њихове хумани-зације. Марксизам извршито за-хтијева да филозофија увије-полази од пролетаријата као свог „материјалног оружја“, а он има да служи радикацијама као њихово „духовно оружје“. Пролетер на свом путу усклађују-личне интересе са интересима других људи и друштва као ције

Наше друштво сваким даним све више стиче способност да само усмjerava свој развитак и тако остварује историјске могућности социјалистичког преобрађаја у оној мјери у којој се најшире демократска иницијатива радних људи комбинује с дјеловањем организованих снага социјалистичке свести. Од ширине погледа на свет, од дубине свести и богатства моралних вриједности и идеја зависиће стварне могућности нашег друштва да се конституише као социјалистичко

Сам приступ изучавању марксизма мора бити марксистички и самоуправљен. Смије се прихватити гледање на марксизам, као на затворен статички систем и скуп апсолутних истине. Још у почетку неопходно је истаћи развојно-историјску димензију ове теорије и њену способност да се стално развија и обогаћује критичком анализом и уопштавањем одруштвених практика. При овоме треба да буде јасно изражен револуционарни и научно-критички дух ове теорије која се најбоље савлађује када је у спрези с револуционарном практиком, када долази до пројектирања дјела, када се критички сагледавају револуционарни токови и сопствено дјело, када правовремено долази до корекције евентуално погрешног корака и начини практикса.

Драго Станковић

2

СМЈЕЛО И ЕНЕРГИЧНО ПРОТИВ СЛАБОСТИ

ЧЛНОВИ ОСНОВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ Савеза комуниста органа управе Скупштине општине, послије маратонског састанка, који је у наставцима трајао преко 20 часова, први пут су начисто са стањем у својим редовима: какви им задаци предстоје и шта треба да уради сваки појединач и организација у цјелини да би се отклониле слабости које су годинама кочиле обављање свакодневних задатака. А слабости су биле многобројне. Почев од неефикасности и неодговорности појединачних служби, одсуства самоиницијативе, нестручности и недисциплине, што је све заједницу скупо стајало, па до, истина анонимних, оптужби о миту и корупцији, и до те мјере поремећених међуљудских односа да је служба из дана у дан губила углед међу грађанима.

„САСТАНЧИЛО СЕ“ УПРАЗНО!

Таква оцјена рада органа управе дата је још прије годину и по дана од стране Општинске конференције Савеза комуниста, када је и постављен задатак да основна организација приступи рашчишћавању таквог стања: расвијетли шта је од свега тога истина а шта није, да се именују кривци и одмјере одговарајуће казне. Партијска организација је у више наврата ова питања стављала на дневни ред. Но, умјесто да се „клупче“ размотава, оно је бивало све замршеније. „Састанчило се“ — упразно! По неколико часова губило се само око утврђивања дневног реда. Критиковало се све и свако, а то значи — ништа и нико! Критизерство и интригантство постали су свакодневна преокупација извесног броја радника органа управе, чак и чланова Савеза комуниста, тако да је остајало мало времена за обављање све сложенијих задатака. И када је постало очигледно да партијска организација није у стању сама да изведе ствари на чистину, „умијешао“ се Општински комитет.

КАДРОВСКА СТРУКТУРА НЕ ЗАДОВОЉАВА

— Било је таквих примједби — каже Миленко Дујовић, секретар Општинског комитета — да је настојање Комитета и Конференције да се ствари у органу управе рашчисте представљано као мијешање у права основне организације... Комитет, односно Конференција трагали су за мотивима и изворима отпора. Наша оцјена је да се није радило о неспоразуму између појединачних радника органа управе и Извршног одбора, него о сукобу с политиком и курсом Савеза комуниста у овом тренутку. Не само садашњи, већ било који из-

врши одбор био би нападнут зато што спроводи политику Савеза комуниста, политику заштите друштвене имовине и друштвених интереса, који су до скоро били потиснути у задњи план...

На састанку коме је присуствовао и извјестан број ванпартијца једногласно су прихваћени ставови око рашчишћавања слабости у овом колективу. Прихваћене су оцјене да су органи

управе били недовољно ефикасни и да није било неопходне координације, сарадње, ажуриности и иницијативе. Често се одлазило на боловања, а међуљудски односи нијесу били на потребној висини. Запажени су случајеви политиканства и оговарања. Поједини радници давали су отпор приликом спровођења у живот усвојених одлука. Приликом одлучивања у организма управе нијесу у довољној

мјери коришћене све самоуправне форме. Код појединачних радника испољио се неодговоран однос према друштвеној имовини. Констатовано је да садашња кадровска структура не задовољава и да кључна радна мјеста треба попунити новим радницима.

ОДГОВОРНИЈЕ СЕ ОДНОСИТИ ПРЕМА ДРУШТВЕНОЈ ИМОВИНИ

На крају је, између осталог, закључено:

Основна организација обавезује сваког члана Савеза комуниста да у раду испољава неопходну самоиницијативу, да сваки у свом домену ажурира и уредно испуњава своје задатке. Радне заједнице анализираје оправданост боловања, пратећи да ли радници обављају у то vrijeme друге послове, које као болесни не би смјели обављати. Сваки радник или члан Савеза комуниста који буде оговарао било ког члана радне заједнице биће позват на одговорност као за тежу повреду радне дисциплине. Неопходно је одговорније односити према друштвеној имовини, па се препоручује радним заједницама органа и служби да организују унутрашњу контролу.

У циљу побољшања квалификационе структуре у организма и службама Скупштине треба попунити упражњена мјеста новим квалификаторима и морално-политички подобним кадровима. С тим у вези дата је подршка захтјеву Извршног одбора да се смјене и помјере они радници који нијесу задовољили на својим радним мјестима, или они који би на неком другом радном мјесту дали бољи ефекат.

Полазећи од оцјене да су самоуправни односи у организма управе прилично нразвијени, обавезују се комунисти на руководећим радним мјестима и у организма самоуправљања да раде на развијању самоуправних односа, да органи самоуправљања програмирају свој рад и да тај програм досљедно спроводе у живот. Комунисти на руководећим мјестима дужни су да прате рад органа или службе којој стоји на челу, како би у свакој прилици били у стању да на захтјев Основне организације пруже информацију о раду и залагању сваког појединца.

В. Станишић

ОЧИ У ОЧИ СА — СОБОМ

ОД СЕБЕ И СВОЛИХ ОДГОВОРНОСТИ не може се побјећи... Тим пријечима почeo је своје излагање један друг на такозваном „маратонском састанку“. Само сам промијено радио мјесто, а остао сам, као и увијек, тамо где ме је упутила партијска организација. За оно што сам радио пронеле године дугујем да положим рачун. Јер, свуда где се крећем наилазим на исту Партију, исто самоуправно друштво, а ја себје не сматрам Робинзоном. Био сам и остао увијек дио свих вас и не сматрам да може бити дружије.

Како сам радио, какве су моје поуке из праксе и какав сам као комуниста? — упитао је он самог себе и почeo монолог са самим собом, који се не односи само на њега, нити на једну личност, па га за то доносимо:

...За мене критиковати значи освртати се на пређени пут и на доворшено људско дјело. То не значи рушити све пред собом него само негирати оно што је негативно, што је могло да буде боље, а боље није постало због човјеског индолентности, пасивности и неодговорности. Ове све са циљем да се извуче драгоценост и поука да би будућа пракса била још плоднија и квалитетнија... Критикујем и себе, јер ми се учини понекад, да сам, упознавајући себе, склонио лоше познанство, Сматрам да опај који критикује мора да има не само правилан став него и да може држати своје емоције на уздама сопственог разума.

Сви имамо одређену свијест о друштвеној стварности, али степен свијести свих нас није на истом нивоу и није код сваког правилно формирао, а то из више разлога: традиције, васпитања, образовања, искуства, предрасуда и још доста других компонената. Најбоље је онда ако се у нашој свијести друштвена пракса одражава као у каквом кривом отгадалу. Искривљена свијест даје такву слику.

Далеко сам од помисли да самог себе сматрам непогрешивим. Знам да бих могао више и боље да радим, али понекад сам себју личим на учесника каравана чије кораке спутавају далеки лавеж паса. Заставим и осврћем се, умјесто да удвостручим своје напоре да бих превладао практичне тешкоће.

Понекад не препознајем себе. Моје понашање је резултант за старјелог васпитања одређене друштвене средине, која је пуна предрасуда, племенштине, квази-хероизма. Често се окрећем ка прошlosti, породици, минулим заслугама и увенулим ловорикама. Санјарим онда када се треба сукобити са тешкоћама, водити љутњу бој против заосталости, позерства и дволичности. Дражи ми је понекад спокојнији малограђански мир него револуционарни ритам свакодневног живота. Упадам у обломовштину, умјесто да размишљам и активно доприносим ствари прогреса. Понекад ме је срамота што сам само на платном списку, а кадам друштву радио пријеме. Искрено говорећи, хтио бих да ми помогнете да се те навике ослободим и да поново будем на висини револуционарних задатака да ме не би постигнули истински ствараоци друштвеног напретка. Међу вама препознајем такве ваљане појединице.

Нијесам задовољан оним што сам урадио и како сам урадио. Могло је боље и више да је било више напора, хтјења и воље. Заставјивао сам пред задацима из страха да не погријешим, а тиме сам гријешио више од оних који су радећи гријешили. Сама друштвена пракса показује грешке и заблуде и помаже да се у будућем раду исправљају. Не опрштам онима који ми оправдатију пропусте у раду, који калкулишу на рачун друштвеног интереса, који или се смију добронамјерно у лице, а иза леђа пљују на мене и моје малено дјело.“

Затим је настao тајац: чинило се да то није био обрачун једног комунисте са самим собом, већ да су у том излагању многи осјетили да се његове ријечи и на њих односе, да би и они могли да се суоче са самима собом.

ОРГАН УПРАВЕ — БОЛУЈЕ

У прошлој години у организма управе општинске скупштине у Будви било је запошљено пројектно 47 радника. Они су за једанаест мјесеци прошле године „остварили“ 5.176 часова боловања, што значи да је сваки радник за то вријеме провео 15 дана на боловању!

У првих 15 дана мјесеца де-

цембра ситуација је била сљедећа: 94 „болесна дана“, 658 часова или четири радника уопште нијесу долазила на посао!

„Дијагнозу“ радника органа управе Скупштине општине дао је шеф рачуноводства Светозар Поповић, с напоменом: ко не вјерује нека лично провери у рачуноводству.

Успут записано

ПРИЧА О ЦРВЕНОМ СЕЛУ

ПОНЕДЈЕЉАК ЈЕ, 13. ЈАНУАРА, сунчан и, за ово доба године, прилично топао дан. Крећемо се споро новим, тек прокрченим путем од аутокампа „Вала“ према селу Куљачама. Успут ни живе душе. Код Војнића — села само са двије куће — срета нас прва препрека — мост у изградњи. Напуштамо атуомобил и настављамо пјешке. С једне и друге стране пута вртаче обрасле у коров. Смокве и лозе угинуле. Извале на маслинова стабла — трагови недавне олује. На домаку смо Кажанегра. Одмах се настављају Куљаче, село у коме је некад било двадесетак кућа, а сада се у њему вије само један дим. „Посљедњи Мохиканац“ — Видо Куљача остао је вјеран своме селу, стаду и планини. Али, ни он није код куће. Раном зором изјавио је стоку у оближњу Мртвницу.

Пролазимо поред празних обора и оронулих тераса. Скоро све куће су отворене и унутрашња грађа је у распадању. Све је празно и пусто. Хтјели бисмо да с неким поразговарамо, да напишемо причу о Куљачама. И у размишљању о томе како да дочарамо ту тужну идилу нашим читаоцима, зачусмо глас:

— Помагај ви Бог, људи! Свратите, да попијемо по ракију!

Препознадосмо Сава Маркова, изашао је да обиђе „старевину“. Тек што сједосмо, ево и Крста Никова, враће се из лова. Тако, уз капљицу, поче разговор: о путу, што се прокрчи самодоприносом, о спомен-чесми која ускоро треба да се подигне наред села од прилога Марка Ивова, повратника из Америке, о првој викендци која се ту подиже, што је знак да село, ипак, неће умријети. То је био повод да се заједно у мислима вратимо у прошлост, да се подсјетимо до-

ке су све људи из овог сиромашног, али по много чему богатог села доприли, како су горели у рудницима Неваде и изгарали у ватри револуције.

Потече прича о селу расељеном. О селу, заједно с Кажанегрима, с пуним правом проглашеном црвеним.

— Били смо јединствени у рату — прича Марко Лазов. — То је и омогућило стални четврогодишњи боравак партизана у селу. Петнаест похода непријатељ је учинио на Куљаче. Задржавали су се само по један дан. Увијек смо били обавијештени о њиховим походима. И положај села био је „као поручен“: близина планине и погодност за одступање. Кад кућа изнутра не гори лако се је држати.

Прича о црвеном селу не би била потпуна ако се не би споменуо и оближњи манастир Дуљево и његов посљедњи настојаћи, игуман Дионисије Миковић, који је, послиje капитулације земље 1941. године, ту провео посљедње године живота. Манастир је постао партизанска база. Отац Дионисије је заједно с партизанима налагao бадњаке, а посљедња његова летурђија била је посвећена народу и ослободилачкој војсци.

Око 25 момака из овог устаничког села ступило је у ту војску 1941. године. И сви су били одважни борци. Послиje првих ратних крштења постали су руkovодиoci. Ђуро Тодоров, Станко Николин, Митар Ристов, Јован Милов, Даро Крстов пали су јуначком смрћу у борби за слободу. Били су јачи од непријатељских офанзива. Остали су у сјећању својих субораца као неустрашиви ратници. Њихове хумке и данас стоје као гробови незнаних јунака, посигујани од Зеленгоре, до Вучја и Сињајевине.

Ево што у ратном запису Љуба Анђелића стоји забиљежено о смрти Станка Никolina:

„Нашли смо се код букве испод које је у смирај дана пао један борац Ловћенске чете. Колашински и морачки партизани нијесу му знали имена. Говорило се да је то био неки Куљача из Паštrovića.

Мало је подвига у рату, који би се могли упоредити са јунаштвом које је тога дана показао безимени Ловћенец. Смртно рањен, склонио се под жиле букве и одатле је неколико сати пружао јуначки от-

Прва викендница — живот се враћа у Куљаче

пор. Тек када је пети четник пао, хватајући се посљедњим остатком живота који се гасио за цијев његове пушке, замукао је и његов глас.

На кори букве дуго су стојале ране уцртане пушчаним метцима и рафалима аутомата. Остало је и нешто друго — што се ријетко и види и чује. Међу петорицом четника који су тог дана пали од пушке Ловћенца, био је и судски приправник из Колашина, Драгутин Меденица, једина мушки глава у кући. Касније, када се борба стишала, стигла је на разбојиште Драгутинова мајка с рођацима. Када је дошла на место синовљеве погибије, и сагледала кrvavu слику, нашла је у срцу разумијевања и за окрвављено тijelo човјека „с друге стране барикаде“, за оног који јој је дом угасио.

Мајка је замолила рођаке да сахране и човјека који јој је убио сина. А касније је свакоме причала како јој је у великој несрети утјеха — понос што јој син, када му је већ било суђено да гине, није пао од руке кукавице, већ од правог јунака.“

Тако је погинуо млади Ловћенац из Куљача, Станко Николин.

Да село не би постала пустина, Куљаче, Кажанегре и Војнићи прокрчили су пут. Ужурбano се ради на довођењу воде и изградњи спомен-чесме. То ће бити задужбина Марка Ивова Куљаче, његов дуг родном селу, које је прије шездесет година напустио, и успомена на његове најдраже, који су у два ослободилачка рата пали на бранику слободе. То је, истовремено, и прилог напорима да село не би умрло.

Владимира Станишић

Манастир Дуљево био је партизанска база

ОМЛАДИНА ДАЈЕ ТОН

Поред тога што нема објеката за зимски туризам, Петровац је готово без икаквих историја где би се његови житељи окупљали. Годинама нема биоскопске дворане, иако ју је имао још 1945. године. Они који су „моторизовани“ долазе у Будву да гледају филмове, а осталима остаје телевизија...

Недавно су на састанку омладинског актива договорене конкретне акције. Млади ће радити на пошумљавању Малог и Великог

брда, где су у љетошњем пожару страдали комплекси борове шуме. Да би се отргла штетног утицаја улице и кафане, омладина приређује добро посјећене игранке. Млади дају тон и раду аматерских друштава. Културно-умјетничко друштво „Стефан Митров Љубиша“ успјешно је извело „Вукца Паštrovića“ с којим су учествовали на Фестиwalu аматерских позоришта Прне Горе. Ових дана поново су на окупу — спремају по-

во изненађење за гледаоце: у Петровцу ће се основати фолклорна група која ће радиti у оквиру ансамбла „Кањош“.

— Желимо да омладина учествује и у креирању спортивске политike у граду — изјавио је Боро Андрић, предсједник Активе омладинаца, додајући да се још увијек ради мимо њих. А они желе здраве односе у спорту и да масовна физичка култура, о којој се толико говори, буде присутна код омладинаца.

БАР „КАСТЕЛО“ У ПЕТРОВЦУ

БРИГЕ ПЕТРОВЧАНА

П роизведи ових дана климе и да се у тишини од-
марaju. Петровац има игра-
лиште (истина не баш ква-
литетно) које би могло да
привуче неке спортске е-
кипе. Све би то било могу-
ће када би се завршио нови
хотел, који је за сада глав-
ни брига Петровчана. Јер,
његовом изградњом био ће
окончан циклус градње у
Петровцу. Смештајни капа-
цитети би се повећали са
1050 на 1250 лежаја. Остало
би једино да се подиже хо-
телски комплекс у Лучицама,
пошто буду иселени ин-
валиди. Како сазнајемо, и то
ће бити ускоро, јер је за њи-
хово одмаралиште одређена
локација у Петровцу.

Разлог за овакво стање
није тешко пронаћи. Док у
свим већим мјестима на Цр-
ногорском приморју има го-
стију, у Петровцу дани спо-
ро пролазе. Нема хотела који
је радио зими. Док у Ул-
цину у хотелу „Олимпик“,
на Великој плажи, влада не-
убичајена живот — окуну-
ти се доста спортиста, у
„Маестру“ се припремају
вечери с паштровским спе-
цијалитетима, у „Интернаци-
оналу“ је, без мало, као у-
ред сезоне, а и у Тивту,
Котору и Херцег-Новом има
доста гостију, Петровчанима
остаје задимљени кафе-бар,
рестoran или сопствени дом.

Постављамо питање зашто
је тако, је ли то последица
нечијег нерада и небриге? Зашто је Петровац без хо-
тела где би зими људи до-
лазили, где би Петровчани
могли да изађу. Поготову а-
ко се зна да град нема био-
скопа, о позоришним пред-
ставама да и не говоримо, а
нема никаквих друштвених
просторија где би се окупи-
јали.

—Мислили смо ми на ове
дане — реконше нам у „Пала-
су“. — Још прије него што
је изграђена „Кастел — Лас-
тва“ рачунали смо на зиму,
и то да нам је потребан хо-
тел и за зимски период и
почели смо да га градимо,
али још није завршен.

„Ривијера“, „Сутјеска“,
„Олива“ и „Петровац“ су
лијепи и атрактивни објек-
ти, али само за љето. „Ка-
стел-Ластва“ је сигурно нај-
љепши међу њима, али ни
он не може да ради зими.
Кад је требало да почне ње-
гова изградња пројектован
је и хотел „А“ категорије,
при самој обали, иза садаш-
ње самопослуге, у најљеп-
шем дијелу Петроваца. Тај
објекат треба да донесе до-
ста радости Петровчанима:
имаће отворени и затворе-
ни базен, централно грија-
ње, спортске терене, сале за
конгресе и семинаре — све
оно што тражи зимски тури-
зам.

Али, хотел већ пет годи-
на није „макао“ даље од те-
меља! Шта — више, гради-
лиште је давно опустјело,
из бетона вире зарјало гво-
жђе. Без финансијских сре-
дстава, грађевинско преду-
зеће „Комфор“ прекинуло
рад и пошло у ликвидаци-
ју.

— Настојимо да обезбије-
димо средства за довршење
овог објекта — кажу у „Па-
ласу“. — Потребно нам је за
то око 70 милиона динара. У
току су преговори с послов-
ним банкама. Ако се они по-
врло окончјају идућу зиму
ваљда, нећemo овако доче-
кати.

Штете су огромне. Петро-
вац је мјесто које је давно
стекло углед у туристичком
свијету, али још се у њему
није осјетила драга зимске
врве. Живи се за љето и од
њега. Међутим, има много
тих који би долазили и зи-
ми у Петровац ради његове

С. Грегорић

ЛИКОВНА АКТИВНОСТ У ПРОШЛОЈ ГОДИНИ

У току прошле године Модерна галерија у Будви организовала је низ изложби, које су побудиле интересовање јавности и ликовне критичаре.

Од другог маја до првог јуна у ноју су биле изложене слике Слободана Пура Ђурића из Цетиња, иначе добитника Тринаестулске награде Црне Горе за сликарство. У времену од 2. до 20. августа излагao је у Будви истакнути југословенски сликар Пеђа Мијосављевић, и то у Модерној галерији слике, а колаже и аквареле у галерији „Санта Марија“. Од 23. августа до 10. септембра приређена је изложба Филипа Јанковића из Титограда, добитника многих награда, а од 28. септембра до 20. октобра биле су изложене слике Јарослава Чемрака. Од 3. до 18. децембра представила се нашај публици група из Италије под називом „Седам умјетника Умјећи и Спомета“ и то: Уго Кастелани, Метели Орнегоре, Теофило Палмиро, Аурелио Фелизи, Вузете Грегорио, Бована ди Виролимо и Џането Орсини.

У галерији „Санта Марија“ од 1. до 18. јула излагали су Наташа и Милорад Дробњак из Пријепоља, а од 19. јула до 1. августа четвртонац самоуких вајара — Чедомир Ковачевић из Титограда, Радован Ђурићковић из Цетиња, Коста Жуњић из Титограда и Божо Мартинковић из Будве. Од 19. августа до 1. септембра излагала је слике Нела Турић из Тивта, а од 18. до 26. септембра излагao је којије фресака из Манастира Мораче, Градишта и Прасквице Момир Кнежевић из Никшића. Последња изложба била је од 1. до 15. октобра, када је гостовао академски сликар Александар-Алек Вујовић из Аранђеловца. У летњим мјесецима раздата је позната ликовна група „Могрен“ испред зидина старог града Будве, коју су предводили Мика Вујовић и Велимир Тришки. Треба напоменути да је прошле године у Будви отворио атеље академски вајар Стефан Лукетић.

С. Поповић

„Јадран“ у оквиру „Монтенегротуриста“

У Будви се већ више од
годину дана, на разним по-
политичким и скupовима само-
управних органа говорило о
потреби интеграције — при-
пајања Трговинског предузе-
ћа „Јадран“ Здруженом пре-
дузећу „Монтенегротурист“. Обављене су консултације са радним људима ова два предузећа, након чега је фор-
мирована комисија, састављена од представника „Јадрана“, „Монтенегротуриста“ и Извршног одбора Скупштине општине, која је израдила слаборат о економској опра-
даности ове интеграције.

Чланови колектива „Јад-
рана“ размотрili су елабо-
рат и ујерили се да ће им
интеграција, односно припа-
јање „Монтенегротуриста“ обезбиједити боље и еконо-
мичније пословање и, с тим

ПОРТРЕТИ НАГРАЂЕНИХ

Радни дан Милана Митровића

Н ИЈЕ БИЛО ТАКО ДА-
ВНО када су се сједи-
нице Општинске кон-
ференције Савеза комуниста,
Комитета и других форума
морале заказивати по неко-
лико пута. Позиву на са-
станак би се, обично, одази-
вало по неколико најсавје-
снијих, а већина је заборав-
љала на обавезе и на рад ко-
ји их чека... Како је било
у осталим организацијама,
није тешко закључити, по-
што су они који су „давали
тон“ били лош примјер.

Трајало је то тако све до
Писма друга Тита и Извр-
шног бироа Предсједништва
СКЈ, када је окренута нова
страница и међу будванским
комунистима. Слабости, ис-
тина, нијесу преко ноћи пре-
вазиђене, али се доста тога
урадило на консолидовану
партијских редова. Нови љу-
ди, спремни за акцију, зау-
зели су истурене функције у
партијском организацији Бу-
две, и њихово дјеловање да-
ло је резултате.

Милан Митровић, високо-
квалифицирани радник из
Светог Стефана, изабран је
за предсједника Општинске
конференције Савеза комуниста
Будве у вријеме када се требало доказати, када је послије неколико „сушних“
година, требало уложити дво-
струко више напора да би се
постигли значајнији успје-
си. Његово двогодишње дје-
ловање дало је веома добре
резултате. О томе свједоче,
између многих других, и два
веома значајна признања: на
предлог близу хиљаде комуни-
ста из наше општине изабра-
н је за члана Централног
комитета СК Црне Горе, а
недавно је, приликом про-
славе тридесетогодишњице
живота и рада у слобodi, до-
био Новемbarsку нагradu Bu-
dve. У обrazloženju одлуке
o награđivanju stoji između
ostalog: da je Milan Mitrović
„увијек у првим редовима
u свим акцијама, а ве-
говом отвореност, досљедност,
неуморност, умјешност, дру-
жељубивост и брига о човје-
ку, прибавили су му повје-
рење грађана и чланова Са-
веза комуниста.“

Нема важнијег састанка
у општини на коме Милан
Митровић не узме учешћа.
Готово свакодневно је у Ко-
митету; видимо га у радним
организацијама; редовно је
на свом радном мјесту за-

мјеника шефа техничке слу-
жбе у ОУР угоститељства
и туризма „Свети Стефан“. Интересовало нас је какав
изгледа радних дан овог дру-
штвено-политичког радника.

Милан Митровић

— Друге Митровићу —
обратили смо му се — ви
посао предсједника Општинске
конференције Савеза комуниста
Будве обављате волонтерски.
Запошљени сте у „Светом Стефани“, а успије-
вате да сте у жижи свих
збивања, да свуда дате свој
до принос. Како то постиже-
те?

— Времена је, заиста ма-
ло, и оно је код мене драго-
цјено, као усталом, и код
сваког другог ангажованог
човјека. Када се, међутим,
на вријеме планирају днев-
ни задаци, може се свуда стићи
и доста урадити.

— Како починје ваш ра-
дни дан?

— У шест часова сам у
техничкој служби радне ор-
ганизације. Обијем погоне,
контролишем посао, разго-
варам с друговима о зада-
цима за тај и сљедећи дан.
Завирим до машине или а-
парату који није у реду, до-
говоримо се како да се што
прије отклони квар, најче-
шће заједнички то учинимо.
Између 8 и 9 часова сиједам
у локални аутобус за Будву.
У Општинском комитету по-
гледам пошту, обавим разго-
вор са секретаром о днев-
ним задацима. Риједак је дан
да се у преподневним часо-
вима не одржава неки важ-

нији састанак, коме прису-
ствујем.

— Колико сте пута руча-
ли с породицом?

— Увијек када је то мо-
гуће. Наравно, то није баш
тако често, јер обавезе ме
спречавају да дојем на ври-
јеме, или настојим да се на
мене не чека. Локалним аут-
обусом вратим се у 14 часова.
Док се одмарам, пре-
листам дневни штампу —
човјек редовно мора бити у
току догађаја. Често забиље-
жим по неку интересантну
идеју. Већ сам око 16 часова
на ногама — треба стићи
на неки састанак у Будву,
Свети Стефан или Петровац,
тј. где се обично остаје до дуб-
око у ноћ. Има дана када
сам, такорећи, нон-стоп на
састанцима. Најчешће у томе
је што се често треба по не-
колико пута на дан — да каж-
јем — „преслишавати“, да
ли је предлог или рјешење о
кому се састанак, размишљао,
заста оно право и најбоље.

— Као што видимо, рад-
ни дан је кратак садржајем.
Сигурно је то заморно и чо-
вјек, када се враћа на почин-
ак, жели да се добро од-
мори...

— Будући да су ми комунисти ове општине ука-
зали повјерење, желим да га у
границама својих могућ-
ности оправдам, без обзира
на напоре које треба улага-
ти. И, најчешће, када при-
је него што заслим, саберем —
у мислима наравно — дне-
вну активност, задовољан
сам оним што смо урадили,
макар да је — фигулативно
речено — само уградња ци-
гла више у развој самоуп-
равног система наше општи-
не. Тада не осјећам замор,
већ добијам нову снагу и во-
љу за рад: криво ми је што
дан има само десет и че-
тири часа.

Као што видите, ништа
несвакидашње: тако раде
сви комунисти и сви радни
људи који желе добро себи
и својој земљи. Раде и уче,
уче и раде...

С. Грегорић

ТРОЈИЦА НАЈБОЉИХ

У договору с Републич-
ким секретаријатом за уну-
трашње послове и друштве-
но-политичким организаци-
јама Будве одјељење унутра-
шњих послова из Будве ис-
такло је тројицу својих нај-
бољих радника, који су у
прошлој години највише до-
принијели да служба јавне
безbjednosti у овој општини
успешно обави своје задат-
ке. То су милиционери:

Бранко Варагић, Вукашин

Мирковић и Грујица Кнеже-
вић, којима је прије неколи-
ко дана предсједник будван-
ске општине Бранко Иван-
чевић уручио награде — ру-
чне часовнике.

— То је знак захвално-
сти људима који данонично,
по куши и мразу, бдију над
нашим миром, излажуји своје
животе разним опасно-
стима — рекао је предсјед-
ник Иванчевић, предајући
поклоне.

В. С.

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Дјело Крста Ивановића

ПОТОМАК ВЛАСТЕО-
СКЕ ПОРОДИЦЕ, која
је својевремено игра-
ла значајну улогу у
Будви и њеној околини, Кр-
сто Ивановић рођен је, пре-
ма неким подацима, 1618, од-
носно, како је забиљежио
Дон Антон Милошевић, „око
1625. године“, што значи да
се, уколико је овај други по-
датак тачан, ове године на-
вршава три и по вијека од
његовог рођења. Други пода-
так, који се односи на по-
даву његове збирке пјесама,
није споран: књига његових
лирских пјесама појавила се
1675. године у Венецији — та-
чно прије три столећа.

АУТОР „АНАЛА БУДВЕ“

Изузетно обдарен, Крсто Ивановић докторирао је права на Падованском универзитету и, релативно млад, постао каноник будванске бискупије. Поред низа пјесама на нашем, италијанском (како он пише тосканском) и латинском језику, он је аутор „Анала Будве“, који, по свој прилици, нијесу уопште нигде штампани, већ их је прије десет година са италијанског језика превео Никола Вучковић и заједно са оригиналом објавио у „Историјским записима“.

Због честих борби које су Млечићи водили против Турака са циљем да заостападе Албанијом и Јужном Далмацијом, Крсто Ивановић је — како сазијамо из предговора његове књиже „Поезија Кристифора Ивановића са његовим и њему упућеним писмима“ — био принуђен да у својој тридесетдеветогодишњој животу напусти родни крај и настави се у Венецији, где је, иако туђина, постао цијељен италијански пјесник. Његова поезија обликује се јасноћом, савршеним ритмом, језичким богатством и мисионашћу.

Подијељена на више поглавља, Ивановићева књига пјесама почиње са неколико религиозних, рефлексивних, сатиричних и љубавних сонета. У њој се налазе и пригодне пјесме у којима се славе појединачна лица, велича лепота Венеције и славе млетачке победе у Средоземљу. Посебно је интересантна Ивановићева преписка са појединим личностима у којој се својом зајмљивошћу истичу његова писма композиторима Зијанију и Помацоји, који су компоновали његове опере. У том писмима разматрају се естетске и драматуршка питања која су од значаја за упознавање ондашње музичке сцене.

ЈЕДАН ОД НАУЧЕНИЈИХ ЉУДИ СВОГА ДОБА

С обзиром да се у седамнаестом вијеку приморје од Котора према Улцињу и даље са својим залеђем називало Епиром, Крсто Ивановић у предговору своје збирке пјесама истиче да „вуче лозу из епирског краја, где се духови освјетљавају више сијевањем оружја него свијетлом. Клеантов свјетилјко“. Занимљиво је да се Ивановић позива на Клеанта, грчког филозофа из Аса у Траади, који је живио између 331. и 232. године прије наше ере и као наследник основача сточичке школе, Зенона, био један од њених главних представника. Ивановић, даље, наглашава како је његов рођени језик сасвим различит од тосканског, да га је судбина одвела у Италију и учинила га „учеником најугледнијег академија, а у доконим часовима прегаџајем на поетском пољу“. И у предговору другог свесци свога дјела „Минерва на стolu“ он објашњава читаоцима да се родио као странац „окружен више оружјем него књигом“ и да, због тога, његов тоскански језик може изгледати и вулгарним.“

Право Ивановићево штампано дјело је либрето за оперу „Љубав ратника“. Иначе, он је аутор пет мелодrama које су извођене не само у Венецији, већ и у дворском позоришту у Бечу, и то поводом прославе рођендана цара Леополда Првог.

Године 1702. изашла је у Венецији збирка пјесама „Олива, краљица, кћерка цезара Јулијана — повијест од живота“, која је била штампана на нашем језику и најимањена читалаčkoј публици у Далмацији. Иако није назначено име писца, претпоставља се да ту књигу, која ће некон десет година доживјети друго, а затим 1841. треће и 1851. године четврто издање, написао Крсто Ивановић. Свједочанство о томе оставио је његов савременик и, вјероватно, познаник, такође пјесник Јеролим Кањин.

Колики је углед уживао Крсто Ивановић у Венецији можемо се увјерити по томе што је он, као један од најугледнијих и најученијих људи свога доба, био наименован за каноника цркве св. Марка и што је као једини странац сахрањен у цркви св. Мојсија у Венецији у којој му је, како пише Дон Антон Милошевић, „изнад побољших врата постављено мраморно попрсје с написом који говори о његовим заслугама“.

ГРАНИЦЕ БУДВЕ

Неће бити на одмет да цитирамо изводе из Ивановићевих „Анала Будве“ према преводу Николе Вучковића.

„...У ВРИЈЕМЕ“ — пише он у осом поглављу — „kad је овим крајевима владао двадесет други наследник готског војводе, Остројла Прелимир говори се да је имао четири сина: Хвалимира, Болеслава, Драгослава и Свељава, којима је подијељио земљу. Хвалимиру је дао Зету са свим посједима у чије је подручје је била укључена и Будва. Граница Будве је тада починала од Бечинке ријеке и настављала се на Три студенца и Колеџ до Дреновићице и одатле изнад мора до Црвеног камена, из чега се види да су подручјем обухваћени Завала, Мани, Побори и дио Грбља до Дреновићице који је, такође, био под влашћу Будве. Како је, међутим, промјеном ствари у свијету, Будви ова територија у више ратова одузимана, Будвани су уз помоћ свједочанства старих сусједа успјeli да им Бајазит-бег, који је нашао под Будву са војводом и кафијом из Скадра, за сваки случај изда потврду о правобитним границама. Ова се потврда, преведена на тоскански језик, налази регистрована у зборнику привилегија општине у судници за чије потребе је у оно вријeme и састављена. Према томе, данашње подручје Будве сужено је и почине од ријеке Бјелаштице до Пријевора, укључујући село Сеоце што се тиче копна, а с мора Црног рта до Боке Которске“.

М. Л.

Петнаест питања Карлу Марксу

ПАРЛ МАРКС НЕ САМО ДА ЈЕ БИО ТВОРАЦ научне теорије о ослобођењу радничке класе од сваке експлоатације, него је био дубокуман мислилац, човјек и истински револуционар.

Према казивању његове кћерке Лауре, она и њена старија сестра Жени, једном приликом су, док су извођење неке друштвене игре, поставиле своме оцу низ питања, на која су сlijedili ови одговори у виду „исповијести“:

Ваша најмилија врлина?

— Једноставност.

Ваша најмилија врлина код мушкарца?

— Снага.

Ваша најмилија врлина код жене?

— Слабост.

Ваша главна особина?

— Концентрација тежње.

Ваша схватање среће?

— Борити се.

Ваше схватање несреће?

— Покоравање.

Порок који најлакше извињавате?

— Лаковјерност.

Порок који највише мрзи?

— Пузалаштво.

Ваши пјесници?

— Шекспир, Есхил, Гете.

Ваш прозни писац?

— Дени Дидро.

Ваш јунак?

— Спартак, Кеплер.

Ваша јунакиња?

— Гретхен.

Ваша боја? — Црвена.
Ваше омиљено име? —
Лаура, Жени.

Ваша омиљене максима?
— Ништа људско није ми
туђе.

Из датих одговара на по-
стављена питања Маркс је
показао црте своје људске
личности, своје морално оп-
редељење, свој естетски у-
кус и културне преокупаци-
је. Многи револуционари по-
слије њега су га сlijedili у овом примјеру, који је и
данас свијетли путоказ сва-
ког истинског хуманисте.

Приредио:
Д. Станковић

ИВО АНДРИЋ

ПРИЧА ИЗ ЈАПАНА

Члан Српске академије наука и умјетности, добитник Нобелове награде за књижевност и низа других признања, Иво Андрић је читав свој ријетко плодни живот испунио стваралаштвом коме нема равни у нашој литератури. Свакако један од најчитанијих наших књижевника, он је превођен готово на све европске језинке и у многим земљама Азије и Африке.

Рођен 1892. године, хапшен и прогањан за вријеме првог свјетског рата, он се читалачкој публици представио као пјесник, аутор лирских записа „Ex Ponto“ (1918) и збирке пјесама „Немири“ (1920) да би славу стекао као приповједач и романописац. Између два рата провео је низ година у дипломатској служби и тек с времена на вријеме — 1924, 1931 и 1936 — јављао се са по којом збирком приповједака које су, свака за себе представљала својеврсне драгуље. Као писац снажне имагинације и ванредан познавалац историјских прилика старе Босне, Андрић, је запажен по приповјеткама „Put Aлије Ђерђелеза“, „Мустафа Маџар“, „Мара милосница“, „Аникина времена“ и „Мост на Жени“. Године 1945, такорећи одмах послије ослобођења наше земље, штампао је романе „На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“ и „Госпођица“. Поред низа приповједака, критика, превода и чланака, Андрић је објавио и изванредну новелу „Проклета авлија“, која спада међу најзначајнија дјела приповједачке прозе не само на нашем језику.

нијето њихово схватање перманентне побуне, као и дилеме између револуционара и бунтовника и револуционара и пјесника.

„За владе царице Ау-Унг био је међу осуђеном Тристопедесеторицом уротницијом узрочник њеног порука. Најстарији у вијећу прими савијену хартију и предаје је начелнику државних учјевака, а овај стаде наглаша да чита:

„Мори Ипо поздравља, на растанку, другове своје, зајверенике!

Благодарим вам, другови моји, на заједничкој патњи и вјери и побједи и молим вас да ми оправдите што не могу да с вами дијелим и власт као што сам дијелим борбу. Али пјесници су — противно од других људи — вјерни само у невољи, а напуштају оне којима је добро. Ми пјесници смо за борбу рођени; страхи смо ловци, али од плијена не једемо. Такна је и невидљива преграда што ме дијели од вас, али зар није од Тристопедесеторице, да се поврати у главни град Једо. Становао је на крају града у једном крилу неке свјештеничке зграде.

Грађани, снаги крвавог го-

сподства луде и окрутне ца-
рице, завојели су пјесника, али
зар они од Тристопедесетори-
ице бијаху непразници, да се
попримију од Тристопедесетори-
це, да се поврати у главни
град Једо. Становао је на
крају града у једном крилу
неке свјештеничке зграде.

Тада се догоди да од от-
рова свеопне мржње умре ца-
рица преко сваког очекива-
ња, нагло. Њени се невала-
лији дрвори разбјегоше, а он-
а је лежала надувена и гра-
дна у пустом днуру и није
било никог ко би је сахра-
нио.

Брзо се сакупише Три-
стопедесеторица уротника и преузеше власт. Подијелише
између се чинове и части и стадоше да владају јединственом царством на Седам Отока.

Кад је у двору некадашње
царице било прво свечано
вијеће, преобрајаше се Тристопедесеторица и видје-
ше да једнога нема, а кад се
прочита списак свих завјере-

Ту је предједник вијећа,
који је био мало наглух, чи-
тање прекинуо и са старач-
ком нестриљивошћу, с него-
дованљем у гласу рекао:

— Каква биједа може за-
десити царевину за правед-
ног и слободоумног владања
Тристопедесеторице?

Сви вијећници климнуше
главама, старији се осмјех-
нуше презиво и сажално.
Каква биједа!? Читање се не
настави, него започе вијећа-
ње о закону за увоз и цари-
це.

Само начелник државних
учјевака прочита до краја
пјесникову поруку, али у се-
би, и онда је смота и похра-
ни у архиву некадашње ца-
рице.

Службно је за примјер

JОВАН-ЈОЛЕ ЗЕЦ
рођен је 19. јануара 1912. године у Поборима. Богословију је завршио у Сарајеву, послије чега је био парох у Граховљанима, одакле

Јован Зец

је 1940. године премјештен у Паучје код Ђакова. Након проглашења, није успостављан окупаторска и квислиншка власт.

ња Павелићeve Независне Државе Хрватске пребјегао је у Србију, а не дugo потom прихватио се задатка да заједно са Душаном Маријаном, судијом из Пакраца, и Лазом Тихомировићем, учитељем из Слатинског Дреновца, ради на организовању првих партизанских јединица на Псуњу и Папуку. Присуство Јола Зецца, истакнутог родољуба, убрзо се осјетило на подручју Славоније. Почеле су ујурбане припреме оружаног устанка против окупатора и до мајних издајника. Јоле је постао један од шесторице првих партизана у том крају.

Ноћу између 16. и 17. октобра 1941. године партизани су напали општинску зграду у Рајићима. То је била прва акција против окупатора која је имала огроман морално-политички значај, поготову што је један од њених учесника био свештеник.

Као један од водећих људи партизанске борбе у том крају, Јоле Зец је учествовао у низу акција које су извођене у Бучју и Дугој Польани, где се против шачице партизана борило неколико сатнија и бојни усташа и домобрана. Учествовао је у окршају код села Скендеровца недалеко од Липика, у нападу на жандармеријску станицу Каменско која је том приликом запаљена.

Другом половином де-
цембра 1941. године једна
група партизана из Пеу-
ња добила је задатак да
пребаци на Папук и ус-
постави везу с тамош-
њим борцима у циљу ор-
ганизовања заједничких
акција. Поп Јоле се пу-
них 19 сати пробијао
кроз снијежне намете
без и часа одмора. По и-
звршеном задатку, на по-
вратку ка Пеуњу, његова
група учествовала је на
бројним митингима који
су одржавани поводом
бирања првих народ-
них одбора у Славо-
нији. Тих дана, као
партизански командир
он руководи нападом
на општинску зграду
у Бучју, која је том
приликом спаљена. Тада
је заробљена знатна ко-
личина оружја и муни-
ције. Послије тога у Бу-
чју, није успостављана
окупаторска и квислин-
шка власт.

Дана 24. децембра 1941. године партизански одред се подијелио на двајве групе. Једна је на челу са Јованом Маринковићем пошла у село Забрдске на одмор, а друга, са Јованом Зецом на челу, остала је у шуми Храстику недалеко од Бучја. Када је прва група стигла у село, на ишла је на непријатеља који је харачио по кућама и тјерао везане људе жене и дјецу, у правцу школе, тражећи од сељака податке о партизанима. У борби прса у пр

са непријатељ је настојао да се по сваку цијену извуче и да са собом поведе један дио народа у логор. Али, када је већ био увјерен да му је пошло за руком да измакне, нашишао је на парти-

занску засједу у Храстику. Поново је отпочела битка. Јован Зец је са својом групом успио да разбије непријатеља.

У жељи да се извуче из засједе, непријатељ је пружао жесток отпор. Да

би до ноге потукао усташе и домобране, Јован Зец је наредио јуриш. Сам је пошао у правцу непријатељског митраљеског гнијезда на мосту и у јуришу пао смртно погођен.

Борац и човјек Душан Дулетић

Душан Дулетић

КАД ОВИХ ДАНА Скупштина општине Будва одређује расправљала о оставитиши једног нашег бившег суграђаника, мало не који обележава чита знати о душашу Дудетину, (на слици), чије се имје рјеђко ће појављивало. Тек ски професионално заинтересованы могли су да нађу у досијема полицијских архива овакве Југославије, у српским начелствима Котора, Цетиња, Београда, Љуљане и других градова.

Рођен је 1902. године у Будзи, где је завршио основну школу. Гимназију је почео да похађа у Котору. Из трећег разреда истјеран је „због вриједња“. Наставио је школовање у Сплиту, овакве је, такође, истјеран због „скривањаца црно-жуте застасе“. Пошто му је забрањено даље школовање на територији Аустро-Угарске, уписао се у четвртицу гимназију, где је завршио VI и VII разред. Његов бунтовни дух није ни тамо затажио. Под утицајем идеја Великог октобра, он се повезује с комунистички настројеном омладином. Јован Томашевић, оснивач Комунистичке партије у Црној Гори, био је чест гост у Душановој кући у Будви, где се, послије Обзнате, склањао од полицијских потјера. Како Душанова активност није могла остати незапажена не само он већ и његова кућа је стављена под полицијском присмотром.

ДРЕВНИ ГРАД и његове
старе зидине први пут су
окићени комунистичким
лецима које је дуго писао и
лијепо. Иако врло млад, он је
био батрген поборник и про-
нагатор идеја петровачке црве-
не комуне, коју је, не водећи
рачуна о томе да ли ће се за-
мјерити властодржцима и реак-
ционарима, бранио од напада и
клевета режимија и мјесних
политичких. Браћио ју је свим
револуционарним жаром тада је-
оног прогресивно оријентиса-
ног интелектуалаца у Будви, који
је попрограмашив имистријском
борца сејчao да му је место
са опим снагама које се боре и
којима припада будбност.

колико дана напусти Југославију! Стигао је у Австралију, где су се као економски емигранти налазили многи његови племеници и најближи братственици. Постао је рудар, а нешто касније фармер. Наставља револуционарни рад, због чега га полиција не оставља на миру, поготову што га је сматрала човјеком без домовине, па се тако према њему и односила. Временом, прогонство, усамљеност и политичко мртвilo, које га је окруживало обавају га од непосредног револуционарног рада. Из Австралије прелази у Калифорнију, где је остао до краја живота.

ПРОХУЈАЛЕ СУ МНОГЕ ГОДИНЕ. Идеје Ленчина и Октобра, које је проповиђадао и за чије се остварење и ожигавотворење борио са младалачким ентузијазмом као гимназијалац, стручник, рудар и радник на фармама.

тврђава и радник на фармака.
Прије неколико година Душан је дошао у своју земљу, посјетио Љубљану и Београд, нашао се са најближима. Као ојјате радовао се свему што је у социјалистичкој домовини, чији је топли ваздух и он би, видио и доживио. Скрган болешћу, спремао се за хируршки захват, надајући се да ће након тога доћи у своју Будву, где је најјеравао да проведе пољење дане живота. Припремајући се за операцију и сумњајући на најгоре, он је сву своју имовину завијештао Скупштини општине Будва, с тим да се она употреби за хумане сврхе. Ова оставштина од сто и више милиона динара била би далеко већа да капиталистичко законодавство није обезбиједило себе од Душана и њему сличних дародаваца.

Надамо се да ће ово сјећање помоћи надлежним у Скупштини општине да сачувaju успомену на човјека који је први у Будви почeo да ширi, проповиједe и бори сe за идeјe којe су триjимфовалe у нашој земљи. Нека успомена на Душана Дулетинu вјечно трајe, јер јe до посledњег часа велика и неумнитива, била његova ljubav prema zavicaju od koga ga nijesu odovojile ni daљine ni godine.

ИЗ ИСТОГ УГЛА

Послије десет година

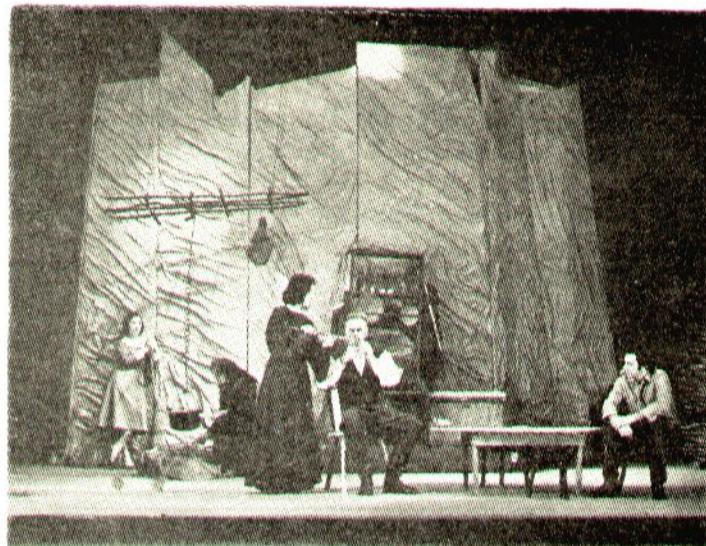

ЈЕДАН ФОТОАМАТЕР, који за себе каже да је залубљен у Будву, направио је ова два снимка — један 1964, а други 1974. године — који свједоче о развоју метрополе црногорског туризма.

У току десет година, колико је протекло између настанка ова два фотоса, Будва је израсла из зидина старог града и почела да се нездржivo шири према Господини, Бабин-долу, будванском пољу и Подко-

иљуну. На некад голој ледини израсле су вишеспратнице, модерне стамбене и пословне зграде; пробијене су улице: није више тешко најрести будући град, који ће, како се предвиђа, имати десет пута више становника него данас!

Захваљујем другу Милошу Одавићу, нашем суграђанину, преко кога смо дошли до фотоса које објављујемо.

„ОГЊИШТЕ“ ОДУШЕВИЛО

У сриједу, 15. јануара у Будви је Црногорско народно позориште извело представу драму „Огњиште“ Јарка Комапина, која је одушевила гледаоце. Посебно добре улоге остварили су Боро Беговић, Драгица Томас, Бранислав Вуковић и Драго Маловић. Пуну похвалу може да упути и на адресу редитеља Благоја Ераковића.

На слици: Сцена из драме „Огњиште“.

Адаптира се зграда Скупштине општине

Зграда у којој је смештена Скупштина општине, односно њени извршно-управни и други органи, стара је некшто више од четврт века. Некад најљепша на овом булевару Јадрана, у последње време било је толико запуштена да је личила на све само не на административно-управну задругу једне општине. Око осамдесет људи, колико их има отприлике у организма Скупштине, радио је у најгорим могућим условима, а да се не говори о „утисцима“ грађана и многобројних гостију, који свакодневно навраћају. Имајући то у виду, Извршни одбор Скупштине општине изашао је пред делегате с предлогом да се приступи адаптацији зграде, износи, истовремено конкретна решења о конструкцији финансирања и извођачу радова, што су они, на једној од прошлогодишњих сједница, прихватили.

Радови на згради почели су прије неколико мјесеци и разчију се да ће до 1. фебруара бити завршени. Овом адаптацијом, поред осталог, оспособиће се једно крило зграде, у које ће се преселити Одјељење за уп-

трање послове и Служба државне безбедности. У приземљу ће се оспособити објаве сале: једна за обрађивање сједница Скупштине општине, а друга ће служити за разне састанке организација и форума друштвено-политичких организација. Ова сала користиће се и за вјеччане. Поред тога, добиће се око петнаест нових просторија за капеларије, као и просторије за биф-ресторан. Изграђена је, такође, нова електрична инсталација, што ће омогућити да се питање гријања ријеши са термоакумулационим пећима. Напоменемо и то да су од овдашње поште до зграде постављени укопани каблови како за обичне тако и за специјалне телефоне, па ће Скупштина општине, уместо досадашњих четири-пет бројева, располагати једном мањом телефонском централизатором, која ће имати значајно више бројева и, што је најважније, биће обезбеђено боље и брже телефонске везе.

Ускоро, када се заврши адаптација, добиће се удобне и затријане просторије, па неопходним хигијенско-техничким услојима за рад.

САВЈЕТИ АГРОНОМА

Цвијеће у стану

ОНО БЕЗ ЧЕГА БИЉКА НЕ МОЖЕ јесте земља, односно средина која је опомогуја извор свега оног што јој је потребно за нормалан развој. Биљка тражи да земља буде растресита, како би њен коријен могао да се несметано снабдијева водом и ваздухом. Оваква земљишта увијек су богата хумусом који је један од главних снабдјевача хранљивим материјама. Најбоље земљиште може се добити у прдавници, јер оно већ садржи сре што биљци треба. Можемо се користити земљом из врта, који се више година обрађује. Ако је глинovito, додаћемо мало пијеска да би било растреситије. Уколико се ово земљиште користи за пуњење већих ваза за цвијеће, не треба га мијењати, све док не будемо видјели да је цијела саксија попуњена жилама.

Вода игра велику улогу у животу биљке. Она чини знатан постотак њене тежине и омогућава да све хранљиве материје из земље могу да пређу у биљку. Заливати биљке из водовода крајње је непожељно, и то из сlijede-

них разлога. Вода из водовода има доста хлора, који јако штети биљкама.

Највише штете долази због недостатка сјеветlosti. Како су у нашим становима присутни, углавном, фијандонри, треба имати у виду да те биљке, због великих и крутих листова, не трпе покретање, него их треба оставити на најбољем мјесту у стану, односно у завјетрини, да слободно формирају своју круну.

Топлота код нас није тако пресудан чинилац, с обзиром на повољне климатске услове, али се, ипак, мора нагласити да биљке тешко подносе промају и наглу промјену температуре, а неким њежним врстама, чак, смета и велико спремање стана.

Потребно је пратити „здравствено стање“ биљки и благовременом интервенцијом спријечити оболења. Уколико минералним и другим вјештачким цјетним ћубривима будемо хранили биљке ова опасност биће далеко мања.

Миленко Обућина

Спорт

У ПАУЗИ ФУДБАЛСКОГ ПРВЕНСТВА

„Петровац“ ослабљен

У периоду између двије фудбалске сезоне, у нашој општини се ништа осимо што је догађало. Било је, ипак, мијењања — клупских, боја, што је највише привлачило пажњу навијача.

„Петровац“ је остао без двојице стандарних репрезентативаца — Јоко Божковић се вратио у матични „Могрен“, док ће Спасоје Домазетовић, највијороватније, приступити „Орјену“ из Зеленике. Ако овоме додамо да је Петровчане напустио досадашњи тренер Мишо Пајевић, онда је извесно да је овај клуб ослабљен пред наставак првенства у Црногорској лиги.

Ситуацију поправља ангажовање Илинчића и Гленића,

бивших играча барског „Морнара“, односно „Бокеља“ из Котора. Како сазијемо, тренирање ће, вјероватно преузети професор Анто Вицковић, под чијим је руковод-

ством овај тим постигао своје највеће успјехе — пласман у Црногорску фудбалску лигу и освајање вицешампионске титуле у сезони 1972/73. године.

СПОРТСКИ МОЗАИК

Из малог Лошиња у Будву се недавно вратио Војо Пићан, члан Спортско-риболовног друштва „Делфин“, који је учествовао на Четрнаестом купу градова и Петнаестом купу нација у подводном риболову, које се одржава сваке године у овом мјесту. Интересантно је напоменути да је Пићан био једини такмичар из Црне Горе. У конкуренцији 724 такмичара из 72 екипе Пићан се пласирао између 38. и 41. мјesta, што представља велики успјех.

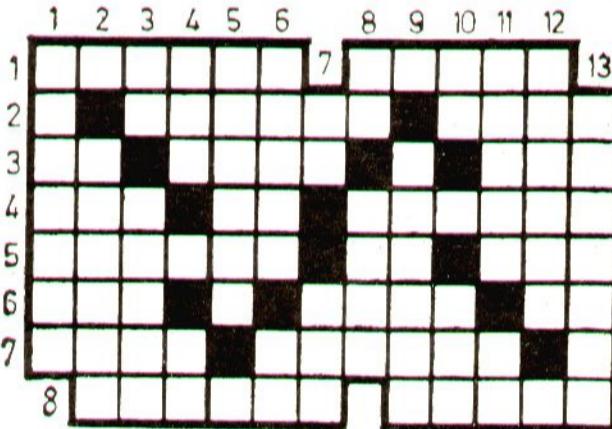
*

У Милочеру ће се ускоро одржати првенство клуба „Милочер“ у шаху. Овај клуб, који има 26 чланова, постигаје је до сада запажене успјехе на градским и републичким првенствима, а његови чланови Раде Кажанегра, Војо Головић, Др Митар Љубишић, Миливоје Никчевић и други постизали су добре резултате у симултанским сајамима с познатим нашим и свјетским велемајсторима.

*

У хотелу „Маестрал“ у Милочеру ће од 25. јануара боравити фудбалка селекција Војводине (омладинци). Како смо обавијешти, војвођански фудбалери ће на припрема у Милочеру провести дводесетак дана. Пошто Милочер и Свети Стефан немају погодне терене за фудбал, користиће се игралишта у Бечићима и Петровцу.

Укрштене ријечи број 17

ВОДОРАВНО: 1) Уски сеоски путеви ограђени са обје стране — туристичко место на Црногорском приморју; 2) Почетно слово кирилице — нарочита просторија у банкама за чување новца — дозвола, одобрење (мн.); 3) Пето и двадесет прво слово кирилице — најмањи дјелић хемијског елемента — ознака за једну шаховску фигуру — врста прибора за цртање; 4) Име наше прве филмске глумице — самогласник и сугласник — спровада за мјерље нагија; 5) Ријека у Далмацији — иницијали имена и презимена истакнутог црногорског револуционара по коме је Иванград добио име — марка аутомобила; 6) Популарно француско возило — самогласник — примитивна остава — одрична ријеч у неким земљама; 7) Угоститељски израз — вулканска планина на Блиском истоку — ознака за једну страну свијета; 8) Ријека у Србији — врста пасте за зупе — ознака за полу突如其来; 9) Двадесет четврто слово кирилице — врста запатија; 10) Иницијали имена и презимена мајстора цртаног филма („Сурогат“) — друго слово кирилице — бивши мађарски фудбалски репрезентативац; 11) Градић у Босни на ријеци Лашви — лична заједница; 12) Врста пасте за зупе — ознака за полу突如其来; 13) Већа војна формација (мн.).

РЈЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РИЈЕЧИ БР. 16.

ВОДОРАВНО: 1) Вилуси — Авала; 2) У — кратер — Сане; 3) Ка — аван — п — ТАМ; 4) Ова — ак — Корана; 5) Тарана — Об — сан; 6) Или — а — Амор — се; 7) Тико — уторак — т; 8) Талија — Итали.

Стадимир Фатић